

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعه سی

ایکی آیده برنشر اولتور

مندرجات

علمدار مصطفی پاشا (مابعد)	افضل الدین
ایلك التی پادشاهمرك بروسهده کائن تربہ لری	احمد توحید
یوسف ناسی	صفوت
ایکنجی ویانہ سفری حقندہ	محمد عارف
سیواس سلطان قاضی برهان الدین نامنہ قیصریہده برکتابہ	خلیل ادم
سلسلہ وقوعات دولت علیہده ضبط ایدلیان ۱۴۲ سنہ سی حادثاتی	محمد عارف
متنوعہ : بلدریم سلطان بایزید خان اول دورندہ مصرہ {	احمد توحید
سفارتلہ کوندریلن سفر شاہک وفاتی	
متفرقہ : قانوننامہ آل عثمان (ایکنجیسی)	محمد عارف

فیثاتی ہ غروش

مرجعی — باب عالی تاریخ عثمانی انجمنی

استانبول

محمد حسن الشیرکانی

مطبعہ ایشیائیہ مائے الشرق

۱۳۳۰

سلسله وقوعات دولت علیه ضبط ایدلیان ۱۱۴۲ سنه سی

حادثاتی

[پنجمی تسخه دن مابعد]

اشرف شاه ایلچینک عودتی — راشد افندی سفارتنه مقابلهٔ ایران حکمداری افغانی اشرف شاه طرفندن اعزام اولسان بیوک ایلچی و نامدار محمد خان [۱] حضور هایونه دخول ایده رک متبوعنک نامه سی واعتمادالدوله سی [خان خانان - وزیر] نک مکتوبی وبرعد فیلدن و کشور ایران امتعنک اتمودجندن مرکب هدایانی عرض و تقدیم ایتدی . شاه واعتمادالدوله سنک نامه و مکتوبی حکومتین آره سنده کی و دو مصافاتک دوامی تمیانتندن عبارتدی .

نامدار محمد خانک استابوله بولغمی اوزمان مبدول بولنان ضیافتله و چراغان شلککرینه دهاز یاده رواج و رونق ویردی . طرف پادشاهیدن و جانب صدراعظمیدن کشیده قلنان متعدد ضیافتلرده و اجرا قلنان چراغان شلککرنده بولندی . بیده تکرار حضور هایونه دخول ایده رک اشرف شاه واعتمادالدوله نه جانب سلطنت سنیه و صدارتدن یازیلان نامه هایون و مکتوبلری بالتسلیم ایرانه عودت ایتک اوزره ۱۱۴۲ سنه سی صفرینک پنجمی کونی استانبولدن حرکت ایتدی [۲] .

ایران حدودینه واصل اولدقده متبوعنک نادر قولی خان ایله وقوعبولان

[۱] بویلیچنک استابوله و رودایده جکی خبری اوزرینه حکومتجه اجرا قلنان تمیات ایله وصول [ذی الحجه سنه ۱۱۴۱] و نزد صدر اعظمیه دخول چلبی زاده اسماعیل غاصم افندی طرفندن تاریخنده [ص ۶۱۶ - ۶۲۶] صورت مفصله ده یازلشدر .

[۲] هر ایکی طرفک بتون نامه لرینی و مکتوبلرینی حاوی اولان مجموعه نک بررنسخه سی روان کوشکی واسعد افندی کتبخانه لرنده موجود در .

حربہ منہزم اولہرق پای تختی اولان اصفہانی شہرخی ترک ایله شیراز شہرینہ فرار ایندیکنی استخبار ایندکده بغدادہ کیدوب اقامت ایلدی . کیفیتی درسعدتہ بیلدیرہرک اجرا ایدم جکی معاملہ بی استیذان ایدن بغداد والیسی احمد پاشایہ طرف حکومتدن محمد خانک بصرہ دن بحرآ فارس ساحلہ اعزامی یازلدی . لکن محمدخان بوامرک وصولندن اول خفیاً بغداددن فرار ونادرقولی خانہ التجا ایلدی .

علاوہ — تاریخلر مزیدہ نامدار نامیلہ معروف اولان محمدخان تواریح ایرانیدہ « بلوچ » دیہ مشهوردر . افغانلیلر و ایرانلیلر آراسندہ افراط شجاعت وجسارت ایله مشہر اولسندن طولایی نادرقولی خان طرفندن التجاسی ممنونیتلہ قبول ایدلش و ایرانک « کوہ کیلویہ » ایالتہ والی نصب اولغش ایدی . لکن برمدت صوکرہ عصیان ایله اعلان استقلال ایندیکندن نادرقولی خانک سوق ایندیکنی عسکر طرفندن مغلوب ایدیلہرک دردت واعدام اولمشدر [۱].

طر بزون حادثہ سی — آناطولینک سائر محللری اہالیسنہ نظرآ قرہ دکز ساحلک وبالخاصہ طر بزون ایالتک خلقی حشونت ورعونتلہ مجبول اولدقلرندن آرازلندہ دائمی مجادلہ و منافہ جاری وتمادی ایدی [۲]. محال مذکورہدہ اولان یرلی یکیکچری سردارلری وسائر عسکری ضابطانی وعسکریلک ادعاسندہ بولانلر ایله « درہ بکی » نامی آلتدہ تورہ یں متقلبلر اہالینک بو طبیعتندن بالاستفادہ تأسیس نفوذ ایچون منافہ و مجادلہ مذکورہ بی تشدید وتشجیع ایتکدہ اولدقلرندن اورالردہ کی فائق کوندن کونہ بیومش و نتیجہ سی اولہرق غصب اموال ، ہتک اعراض ، قتل نفوس کی خصوصات تعمم ایدہرک وقایع عادیہ صرہ سنہ کچمش ایدی [۳] .

[۱] تاریخ جهانکشا [تاریخ نادری] ص ۱۴۴-۱۴۶ . درۃ نادرہ ، ص ۱۴۸-۱۵۳

[۲] دیوان ہایون مہمہ دفتری ، نومرو : ۱۳۵ .

[۳] « اعمای ترہات بلدان » نام کتاب طر بزون خلقی ایچون : اہالی

پاساروچہ معاہدہ سبلہ نتیجہ پذیر اولان محاربہ لڑک تہادبسی جہتیلہ حکومتجہ اورالڑک تنظیم امورینہ عطف نظر ایدیلہ مامش ومعاہدہ مذکورہ دن صوکرہ دہ بویادہ برقاچ سنہ اہمال اولٹش اولدینندن نہایت احوال مذکورہ قسطنونی سنجاغندہ « مال مقطوع » و « بدل سورصات » کی تکالیف دولتک عدم تأدیہ سنی وطریزون جہتندہ دخی مرکز ایالتک اشقیا الہ دوشمنی موجب اولدی .

قسطنونی اہالیسی تکالیف مذکورہ یی ایکی سنہ تأدیہ ایتدکلرندن بقایانک تحصیلی ومغلبہ دن بولانلڑک تأدیسی ضمتندہ بروجہ آرہ لقی آماسیہ سنجاغی متصرفی « حمیس زادہ ابوبکر پاشا » مأمور اولدی . بونک اوزرینہ قسطنونی قضاالزندہ کی اہالی تماماً تجمع ایلہ جوارلرندن کچن طرق ومسالکدہ کی ضیق بوغازلرہ ودریندلرہ متریسار بنا وایچلرینہ اشقیا

طریزون دخی برقبودن دخول و باب آخردن خروج ایدہ جکلر کی موت و ہلاکدن خوف ایتیموب بربرلری اورطہ غوغاسی ایلہ قہر و تلف ایلدکلرندن طریزون وحوالیندہ الی یاشندن زیادہ آدم نادرر . « ودرہ بکلری ایچون دخی : « درہ بکلری » طریزون وجانیک ایچندہ زور وبازوسی ایلہ جملہ یہ غلبہ ایدنلرہ درہ بکی تعبیر اولنور . متدیل یعنی درعلیہ دہ طائشہ زنانک لیا سلرینہ مخصوص اولان وآلتون الوف تعبیر اولنان قاشی باشلرینہ صاروب الوان اطلہ کورکلرین دوختہ ایدرلر واون درت یاشندن یکرمی درت یاشنہ وارنجہ شاب وامرود جوانلری تفنک انداز تحریر وجمع ایدرلر جائیک محصلی اولوب یکرمی بش واوتوز نفرتابع ایلہ منصبہ دخول ایدنلری برایکی قوناق ایلرہ دہ استقبال ویک نفر معل تفنک انداز ایلہ آلائی کوستروب اطرافتی احاطہ ایدرلر وبوجہ تہلہ درہ بکی نہ صورتندہ حکم ایدرایہ محصل مقاومتہ قادر اولہ مدینندن ضروری اولوجہلہ عمل وحرکت ایلکہ مجبور اولور وکذلک نفس طریزونہ دخول ایدہ جک وزرای عظام حضراتی دخی استقبال واوچ بیک بش بیک نفرات ایلہ آلائی کوستروب قورقودورلر ، حکیم زادہ مرحوم علی پاشادن برو بر وزیردن قورقماشلردر دیو نقل ایدرلر . « دیہ تفصیلات ویرمشدرہ « ایمای ترہات بلدان » کتابی ممالک عثمانیہ نک بعض جہتلرینک احوال جغرافیہ سندن باحث بر اثردر . ہجرتک اون اوچنچی عصری ابتدالزندہ تألیف ایدلشدہ . بواثرک نسخہ یکانہ سی علی امیری افندی حضرتلرینک نزدندہ موجوددرہ .

مقوله سندن پك چوق تفك انداز اقامه ایدوب متهی مقاومت و بصورتله
اعلان عصیان و شقاوت ایلدیلر . ابوبکر پاشا معیته تعیین اولنان
جانیک محصلی ، قسطنونی متسلمی ، آماسیه و جانیک سنجاقلرنده
واقع یکیکچری سردارلری و کتخدالری و اولدقجه قوتلی بر قوه
عسکریه ایله اورایه یاقلاشدقده ارانه اولته حق حرکت شدیدته اراقه
دیی موجب اولدجقنی کوردیکندن تدابیر حکیمانهیه مراجعت ایتدی .
نصیحت نامه لرله مجتہمین ایچروسته آدم لر ارسال ایلدی . بونک اوزرینه
مجتہمین ارانه ایلدکلری حرکات عصیانیه دن طولانی اظهار ندامت
باشلادیلر . مغلبه واشقیای بونی کوردکلرنده فرار ایتدیلر . اهانیک سوز
صاحبی اختیارلری پاشانک یانته کلدیلر . پاشا آنلرله موقع اجتماعه واردی .
بقایا تحصیل ایلدی . لکن ابوبکر پاشایه طرف حکومتدن ویریلان
فرمانده از لهرلی کوستریلان مغلبه واشقیانک فراری جهتیله اخذ و درستی
ممکن اوله مدیفتدن اهالی بونلری اله کیردکجه اخذ و والی به کونورمکی
الزام ، بوندن بویله نقض عهد واقع اولوب خلاقی ظهور ایدر ایسه
کندی رضالریله حجتلرنده تعیین اولنان مبالغی تسویه ایلک اوزره نذره
تعهد ایتدیلر (سنه ۱۱۳۵) [۱] .

بوصورتله قسطنونی سنجاغنک نظامی اعاده اولدی، صره طربزون
طرفه کلدی ؛ لکن اوانشاده ظهور ایدن ایران سفری بو خصوصک
تاخیرینه سبب اولدی .

نفس طربزون شهرنده تمایز ایدن « سیدی آغا » نامنده برکته ایله
شهر مذکور حوالیسنده بولان « قرغانچی اوغلی حسین » آره سنده
منافرت وار ایدی . بونلرک هرایکیسی دخی اولحوالیجه دره بکی دنیلان
مغلبه کروهندن ایسه ده سیدی آغا مرکز ایالتده بولندیفتدن حکومت
بردرجیه قدر مطیع و متقاد اولوب قرغانچی اوغلی حسین ایسه حرکات

سابقه و حالیه نه نظراً حکومتجه شقی عد اولنان کروهدن ایدی .
 حسین آچہ آباد ناحیه سنک (پولاطانه - پولتخانه) نام قریه سی
 اهل بسندن اولوب اوائل حالده باشه اوچ درتیوز آدم جمع ایدہ رک برآ
 و بحرآ قطع طریق وقتل نفوس و خانہ لر باصدیروب نہب اموال ایتک اوزره
 ایشہ باشلامش یوماً فیوماً عداوت و طغیان مٹزاید اولمش و نہایت طربزون
 حوالیسنده کی ارباب شور و شغبی تماماً زیر لوای شقاوتسنده جمع ایله
 اوجوارده کی قضالره مستولی اولمش ایدی .

سیدی آغا ایله حسین آراسنده ظہور ایدن منافرت نہایت مبدل
 محاصمت اولدی . او اثناسده طربزون والیسی « قرہ مصطفی پاشا » ایران
 سفرندہ اولدیقندن ولایتده طرفینک مصادمہ سنہ مانع اولہجق مأمور
 دولت بولمیدینی کچی مرکز ولایت اولان طربزون شهری دخی ضبط
 وربطدن حالی ایدی . حسین اداره سنده اولان بتون اشقیایی طوبلا یوب
 یوریدکده سیدی آغا مقاومتک عدم امکاتتی حس ایدرک طربزون
 قلعہ سنہ قیاندی . حسین قلعہ بی برقاج کون محاصرہ و تضییق ایتدکن صوکرہ
 اہالی بللہ دن طرفکبری اولانلرک اغانہ سیلہ قلعہ یہ فرجہ یاب دخول
 اولدی . سیدی آغای الہ کچیرہ مدی ایسہدہ اہالیدن طرفداری و کندیسک
 مخالفی اولانلر حقندہ انواع تعدیات اجرا ایتدی . مظلومین در سعادته
 تظلم حال ایتدکنرندن مرکز ولایتک ضبط وربطہ عدم اہتمام قباحتیلہ والی
 قرہ مصطفی پاشا عزل ایدلدی . یرینہ آزاق محافظہ سی شرطیلہ اوزی
 ایالته متصرف اولان « بکلی مصطفی پاشا » تعیین اولنہ رق آسایشک
 اعادہ سنہ مأمور اولدی [۱] .

بکلی مصطفی پاشانک وصولی اوزرینہ قزغانچی اوغلی الہ طومتقدہ
 اولدینی طربزون قلعہ سنی ترک ایدہ رک فرار و اختفا ایتدی . مصطفی

[۱] ۱۱۳۸ سنہ سی رمضانک یکرمی یدنجی کونی تعیین ایدلشدر . چلبی

زادہ عاصم : ذیلراشد ؛ ص ۳۷۹ .

پاشا شهرک درون و بیروننده اولان اهلیدن بواشده مدخلی بولنانلرک اکثرینی جرملرینه کوره اعدام و تأذیب و تمزیر مثللو جزالرینی ترتیب ایله تجزیه ایتدی و احوال ولایت نظام و یردی [۱] .

بو صورتله اهالی ولایت آراسنده کی او یقونسزلق صورت موقته ده انقطاع پذیر اولدی. لکن براز مدت صوکره ایران سفرینک دیکر برحاله انقلابی اوزرینه طربزون والیسی بکلی مصطفی پاشا دخی اوجهته تعین اوله رق ولایتدن غیوبت ایتدیکندن اهالی ولایت آره سنده کی اولکی منافسه و محاصره و بونک نتیجه سی اولان شقاوت کمال شدتله تکرار علوریز اشتغال اولدی .

قرغانچی اوغلی حسین والی بکلی مصطفی پاشانک کوستردیکی بطش وشدتن طولای طربزون حوالیسند بارینه میسوب قریبه فرار ایتمش ایدی. صاحب اولدینی ثروت و یسار سایه سنده قریم خانی و مملکتک اعیان و خاندانی ایله معارفه پیدا ایدم رک خیلی زمان اوراده امرار اوقات ایتدی. والینک غیوبتدن طولای طربزونده احوال سابقه نک عودتی طرفدارلری جانبندن بیلدیرلده کده اولجه بولسدینی محله عودت ایلدی . معاملات سابقه شقاوتکارانه نه تکرار باشلدی.

بو ائنده اوف و جوارنده واقع قضالر اهالیسی متغلبه لرک مظالم و تمدیاتی صوکره درجه یه واردیفندن بمحله یکزریان اوله رق در سعادته شکا. یتامه لر یاغدی رمفه باشلایلر. بو صورتله آجیلان مجرای شکایت توسع ایتدی. طربزون ایالتک هر طرفدن احوال مذکورده دن طولای تظلمات وقوع بولدی .

بونک اوزرینه متغلبه دن اولدینی حالده بر درجه یه قدر تجاوزده بولمیان « جشیدزاده محمد » مستقلاً ضبط ایتمک اوزره طربزون متسلمی نصب ایدیلرک محال مذکورده اجرای شقاوت و تخریب بلاد ایدن

متغلبہ لڑک قہر واستیصالی، ترتیب جزایسی ایلہ محافظہ نظامنہ مأمور اولدی۔
 نفس ایالتہ واقع کتخدایرلری ویکچیجری سردارلری ونفرائی وولایتک
 اعیان وایش ارلری وسائر حرب وضرہ قادر اولنلری معینہ تعیین
 ورآی وتدیرندن خارج وضع وحرکت ایتمک اوزره تنیہ ایدلدی۔
 حتی والی ولایت جانبندن بیورلدیسی ایلہ متسلمی ویاخود آخر بر
 خصوص ایچون آدمی کلسہ بیلہ قطعاً هیچ برشیئہ مداخلہ ایتدیرمامسی
 فرمان اولندی۔ امریتہ تقویت ویرمک ایچون «خاتونیه» اوقافی تولیتی
 دخی عہدہ سنہ توجیہ ایدلدی۔

جشیدزادہ بوقوتلہ اشقیادن بضیلرینی اخذایدوب جزالری ترتیب
 وسر مقطوعلرینی آستانہ یہ ارسال ایتدی و بر درجہ یہ قدر اشقیاء تجاوزاتی
 منع ایتدی۔ لکن متعاقباً خاتونیه اوقافی تولیتدن طولانی قزغانچی اوغلی ایلہ
 آالرنده منافرت ظهور ایتدی۔

مابعدی وار

محمد عارف